

การประยุกต์ใช้การการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชาวบ้านเกาะเกร็ด

Translation of Community-based Creative, Cultural and Traditional Tourism of Koh Kred Community

ยุพิน พิพัฒน์พวงทอง*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพฯ

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านเกาะเกร็ด งานวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2560 ใช้วิธีสืบค้นข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ และทุติยภูมิ การสังเกต และการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่าชุมชนเกาะเกร็ดมีทรัพยากรทั้งแหล่งท่องเที่ยว มีวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน รวมทั้งได้เป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว “ต้นแบบ” ภาคกลาง และผลิตภัณฑ์ OTOP เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดก็ได้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Thai Geographical Indication) (GI) นับว่ามีองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้เป็นอย่างดี ชาวบ้านรวมตัวแก้ปัญหาปรากฏการณ์เรื่องประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีของคนไทยเชื้อสายรามัญบนเกาะเกร็ดกำลังจะเลือนหายไป ชาวบ้านมารวมตัวกันตัดสินใจฟื้นฟูชุมชนด้วยการจัดกิจกรรมที่สำคัญในช่วงเทศกาลสงกรานต์ “เกาะเกร็ดดินแดนแห่งการท่องเที่ยวปีที่ 20 เทิดไถ่สถาบันกษัตริย์” เน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเน้นการจัดทัวร์เดินชมสถานที่สำคัญในชุมชน และทัวร์ล่องเรือชมชีวิตริมน้ำเจ้าพระยา ธรรมเนียม ประเพณีและงานเทศกาลต่างๆ เรียนรู้และลองชิมอาหารท้องถิ่น ชาวบ้านได้มีโอกาสขายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว ผลวิจัยพบว่าชาวบ้านมีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มศิลปะประดิษฐ์ เป็นการสร้างงาน สร้างเงิน ทำให้กลุ่มแม่บ้านมีอาชีพหลักและมีรายได้จุนเจือครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง การคิดค้นผลิตภัณฑ์ และการออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ทำให้ผ้าบาติกของกลุ่มได้รับการคัดสรรให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product) และกลายเป็นสินค้าขึ้นชื่อที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่มาจากเกาะเกร็ดอยากซื้อกลับบ้าน เพิ่มจากรายได้ประจำ 2,000-3,000 บาท นอกจากนี้ชาวบ้านจะมีการรวมกลุ่มอาชีพผลิตผ้าบาติกของเกาะเกร็ดแล้ว ยังมีการจัดตั้งกลุ่มของคนในหมู่ที่ 3 เป็นกลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มผลิตผ้าบาติก อันเป็นแหล่งเงินออมและเงินทุนเพื่อช่วยเหลือกันเองในชุมชน ถือเป็นทุนทรัพย์ในการประกอบอาชีพหรือเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของคนในพื้นที่ด้วย โดยสมาชิกฝากเงินทุกวันที่ 5 ของเดือน ขั้นต่ำเดือนละ 100 บาท แล้วเมื่อครบหนึ่งปีก็สามารถกู้ยืมเงินได้ในจำนวน 5,000 บาท พร้อมกำหนดกรอบการผ่อนชำระเดือนละ 500 บาท หากแต่จำเป็นต้องจ่ายเงินค่าบำรุงเพิ่มเติมจากเงินต้นเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายภายในกลุ่มเดือนละ 60 บาท

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวชุมชน, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, การท่องเที่ยวเชิงประเพณี

Abstract

The purpose of this research was to study how the Koh Kred community translated community-based cultural and traditional tourism. This research began from October 2016 to June 2017. It uses the primary data, secondary data, observation and interview. The problems and the needs of the people were

both identified. Tourist attractions and traditional and cultural resources were found to be in abundance together with The Sample of Tourism of “One Tambon, One Product” (OTOP) pottery ware village of the central part of Thailand and Pottery Ware with Thai Geographical Indication (GI) that can be developed into community tourist attractions. The promotion of tourism and the environment were the problem of Koh Kred Community. They also found that many believe and historical and cultural knowledge will disappear in one day. As a result, the villagers decided to organize the promotion of their community by using community-based creative, cultural and traditional tourism as its main activity. The formation of the villagers was agreed upon, complete with a tourist market plan, a tourist business plan, including the protection of environment. The form of community-based creative, cultural and traditional tourism is walking tour, boat tour. The tourists will see the way of life, the custom, the tradition and the festival. They will learn the culinary of local meals of community. The villagers will sell their products to the tourists. The community-based creative, cultural and traditional tourist project was organized. Tourist groups came from October 2016–September 2017. Information was gathered from the tourists particularly about their opinion regarding the management of walking tour and boat tour activities. The results of research showed the villagers create the batic handicraft group in order to get the profession and gain their salary. Moreover, they have saving corporation.

Keywords: “Community-based Creative Tourism”, “Cultural Tourism” “Traditional Tourism”

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน yupin_pip@hotmail.com

1. บทนำ

1.1 ความสำคัญและมูลเหตุที่นำไปสู่การวิจัย

นับจากจากวิกฤตการณ์น้ำท่วมใหญ่ในปี พ. ศ. 2538 เกิดน้ำขังอยู่เป็นเวลานาน ชาวเกาะเกร็ดได้รับความเดือดร้อนอย่างหนัก และปี พ. ศ. 2539-2540 เกิดวิกฤติเศรษฐกิจฟองสบู่แตก เศรษฐกิจตกต่ำ ชาวเกาะเกร็ดขาดรายได้ ความต้องการสินค้าในตลาดหมดไป โรงงานเครื่องปั้นดินเผาปิดตัวลง เหลือร้านขายของที่ระลึกเครื่องปั้นดินเผาอยู่เพียง 2-3 ร้านเท่านั้น การฟื้นฟูเกาะเกร็ดจึงเริ่มต้นขึ้นในปี พ. ศ. 2540 นายวัชรินทร์ โรจนพานิช เข้าดำรงตำแหน่งนายอำเภอประจำเกาะเกร็ด ได้ขอความร่วมมือจากเจ้าอาวาสวัดปรมัยยิกาวาส ริเริ่มจัดงาน “เปิดตลาดสัญจร” มีพิธีเปิดตลาดนัด สินค้าราคาถูกและอนุรักษ์วัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายรามัญ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ. ศ. 2540 ทุกวันเสาร์ วันอาทิตย์ โดยเฉพาะข่าวสารข่าวยดีมาก การจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้ฟื้นฟูการผลิตเครื่องปั้นดินเผาเป็นอาชีพและฟื้นฟูการท่องเที่ยวเกาะเกร็ด กล่าวคือ ทั้งนายอำเภอ เจ้าอาวาส และชาวเกาะเกร็ดร่วมกันจัดงานเปิดศูนย์เครื่องปั้นดินเผาขึ้นที่ วัดปรมัยยิกาวาส เพื่อเปิดโอกาสให้โรงเครื่องปั้นดินเผาได้นำเครื่องปั้นดินเผามาจัดแสดงและจำหน่ายในงาน นอกจากนี้ยังประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เชื้อเชิญให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนเกาะเกร็ดให้มาชมและเลือกซื้อสินค้าเครื่องปั้นดินเผาได้ตามใจชอบ ต่อมาได้จัดประกวดเครื่องปั้นดินเผา การแกะสลักลายจิตร เพื่อฟื้นฟูฝีมือของช่าง การจัดงานครั้งนี้ได้รับความสนใจจากสื่อและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี (Community-Based Creative, Cultural and Traditional Tourism) เป็นแนวทางการท่องเที่ยวซึ่งได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของโลก และของ

ภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก หัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ อาทิ การประดิษฐ์และจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม เอกลักษณ์ของชุมชน การละเล่นและดนตรีในพื้นที่ เทศกาลและประเพณีต่างๆ ตลอดจนการนำนักท่องเที่ยวชมกระบวนการทางการเกษตร ทั้งนี้การท่องเที่ยวชุมชนจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน การท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมมีรูปแบบในการดำเนินการที่เป็นไปได้หลายรูปแบบ ซึ่งได้รับการนำไปปฏิบัติและประสบความสำเร็จในหลายประเทศ สำหรับประเทศกำลังพัฒนาอย่างเช่น ประเทศในภูมิภาคเอเชีย และแปซิฟิก

1.2 วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี การมีส่วนร่วม การตัดสินใจของชาวบ้านในชุมชน รวมทั้งผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อผู้คนในชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

1.3 การสำรวจเอกสาร สืบค้นข้อมูล จากเอกสารปฐมภูมิ และทุติยภูมิ การสังเกตและการสัมภาษณ์

1.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พิศาล บุญผูก. (2553). *เครื่องปั้นดินเผาบนทิวเขา*. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการแก่สังคม สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พิศาล บุญผูก. (2556). ป่าพาทย์มอญและเพลงมอญที่ใช้บรรเลงในพิธีงานมงคล. *วารสารไทยคดีศึกษา*, 10(2), 197-232.

โสฬส พึ่งทัศน์. (2553). ดนตรีประกอบการแสดงมอญรำ: กรณีศึกษาคณะแหยมศิลป์ ต. เกาะเกร็ด อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี.

วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 36(2), 179-192.

อลิสรา รามโกมุต. (2558). *วิถีชีวิตชาวมอญเกาะเกร็ด: เตาเผาโบราณ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

2. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาแนวทางการประยุกต์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากชาวบ้านเพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์

3. ผลการวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะเกร็ดโดยชาวเกาะเกร็ด เพื่อชาวเกาะเกร็ด สิ่งสำคัญต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจของชาวบ้านในชุมชนเกาะเกร็ด การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน การมีส่วนร่วมและการตัดสินใจของชาวบ้านเกาะเกร็ดในการร่วมตัวกันของทุกภาคส่วน “มาร่วมด้วยช่วยกัน” เป็นคำขวัญที่นักวิจัยได้ยินจากปากของคุณยายปรง² ผู้เชี่ยวชาญด้านการรำมอญ ให้มาร่วมช่วยกันในการจัดงานวันสงกรานต์ปีนี้ กล่าวคือ ทุกครั้งที่มีการจัดงาน ไม่ว่าจะจากส่วนราชการและชาวบ้านนับตั้งแต่เจ้าอาวาสวัดปรมัยยิกาวาส พระราชญาณมงคล ซึ่งเป็นคนเกาะเกร็ดโดยกำเนิด อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด นายวิระชัย แนวนุญเนียร นายวัชรินทร์ โรจนพานิช ซึ่งเข้ามารับตำแหน่งเป็นนายอำเภอเกาะเกร็ด ตั้งแต่ปี พ. ศ. 2540 เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการริเริ่มโครงการพัฒนาเกาะเกร็ดทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

3.1 ชาวบ้านรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เริ่มจากนางยุพิน หะสิทธิ์เวช อดีตผู้ใหญ่บ้าน ได้ชวนเชิญชาวบ้านที่ประกอบอาชีพปั้นเครื่องปั้นดินเผาให้มารวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านลัดเกร็ด ตำบลเกาะ

เกร็ด เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม ปีพุทธศักราช 2540 และขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอปากเกร็ดให้ช่วยคำแนะนำ สนับสนุนส่งเสริมพัฒนางานเครื่องปั้นดินเผาให้มีรูปแบบหลากหลาย ใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้านและเทคโนโลยีพื้นบ้านผสมผสาน กับฝีมือการแกะสลักลวดลายวิจิตรตามแบบศิลปะมอญอันมีเอกลักษณ์งดงาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เกาะเกร็ดได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมหมู่บ้าน OTOP ดีเด่น ศิลปินช่างปั้นเกาะเกร็ดได้ผลิตสินค้าเครื่องปั้นรูปทรงต่างๆ เพื่อเป็นของที่ระลึกขายให้นักท่องเที่ยว เครื่องปั้นดินเผาสินค้าของที่ระลึก ได้แก่ หม้อน้ำสลักลายวิจิตรขนาดเล็ก หม้อกรันดินเผาขนาดเล็ก กระปุกก๋วยเตี๋ยวดินเผา กระปุกขมิ้นดินเผา กระปุกใส่เครื่องหอมต่างๆ จานโซ้วดินเผา ชุดอาหารดินเผา ชุดน้ำชาดินเผา ที่ใส่กระดาษชำระดินเผา เครื่องปั้นดินเผาขนาดใหญ่ ตะเกียงดินเผา โถดินเผามีฝาปิดและมีจานรอง นอกจากนั้นยังมีเครื่องปั้นประเภทของใช้ ได้แก่ โคมไฟ นาฬิกา ชันน้ำ ภาชนะใส่หอมกแทนกระถางใบตอง ภาชนะใส่เครื่องดื่ม รวมทั้งเครื่องปั้นลอยตัวปั้นด้วยมือ ไม่ต้องใช้แป้นหมุน เช่น รูปคน รูปสัตว์

3.2 ชาวบ้านบูรณาการกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว อาศัยลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมที่เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น วัดวาอาราม เต่าเผาโบราณ โรงปั้นกระถาง โรงปั้นครก ศูนย์ผลิตเครื่องปั้นดินเผา ศูนย์แสดงเครื่องปั้นดินเผา เต่าเผาโบราณ เริ่มทำมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ปัจจุบันไม่มีการใช้งานแล้วเพราะมีขนาดใหญ่ ที่ซื้อขายในปัจจุบันเป็นเต่าเผาที่ทำขึ้นใหม่มีขนาดเล็กกว่าของเก่า ศูนย์ผลิตเครื่องปั้นดินเผา นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมการสาธิตทำเครื่องปั้นดินเผาและการแกะสลักลวดลายลงบนเครื่องปั้นดินเผา มีศูนย์แสดงเครื่องปั้นดินเผาและจัดจำหน่ายเครื่องปั้นดินเผา ชาวบ้านได้ดัดแปลงบ้านเป็นที่จำหน่ายเครื่องปั้นดินเผา บางแห่งทั้งผลิตและจำหน่ายเครื่องปั้นดินเผาประเภทโอ่ง กระถางต้นไม้ ครก เครื่องปั้นดินเผาบางชิ้นแกะสลักลวดลายประณีตสวยงาม เช่น หม้อน้ำลายวิจิตร ส่วนเครื่องปั้นดินเผาขนาดเล็กทำเป็นเครื่องประดับตู้โชว์ ของชำร่วย และของที่ระลึก บางแห่งมีโบราณวัตถุแสดงไว้ให้ชม

3.3 หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว “ต้นแบบ” ภาคกลาง กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้คัดเลือกบ้านลาดเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ให้เป็น หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว “ต้นแบบ” ภาคกลาง เพราะเป็นหมู่บ้านที่นักท่องเที่ยวจะได้พบเห็นผลิตภัณฑ์ OTOP ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นทรงคุณค่าและภาคภูมิใจกับการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนที่ประชาชนมีความรัก ความสามัคคีและประการที่สำคัญจะได้เพลิดเพลินไปกับแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามอันแสนประทับใจ หมู่บ้านลาดเกร็ดได้นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวหมู่บ้านที่สำคัญ คือ จัดล่องเรือไหว้พระ ล่องเรือรอบเกาะเกร็ด ชมเจดีย์เอียง กราบนมัสการพระนันทมุนินทร์ พระประจำจังหวัดนนทบุรี สัมผัสวิถีชีวิตชาวรามัญ ติ๋มดำไปกับวัฒนธรรมประเพณีพื้นถิ่น “การแสดงรำมอญและการสาธิตเล่นสะบ้า” ขึ้นชมธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ แวะเยี่ยมชมสวนเกษตรชิมผลไม้หลากหลาย “เมลอน ทุเรียน มังคุด กล้วย” ลิ้มรสอาหารพื้นบ้าน “ข้าวแช่ ทอดมันหน่อกล้วย ขนมไทยโบราณ” เรียนรู้การทำเครื่องปั้นดินเผา ลวดลายวิจิตร ผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 5 ดาว และการท่องเที่ยววิถีแห่งสายน้ำลุ่มเจ้าพระยา⁴

3.4 เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดก็ได้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Thai Geographical Indication) (GI) ไทย เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดยังได้รับตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication) (GI)) ประเภทสินค้าที่ดัดกรรมตราจีไอเป็นตราที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาออกให้แก่ผู้ผลิตสินค้า GI เพื่อรับรองว่าเป็นสินค้าที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์ที่ได้รับขึ้นทะเบียนไว้ โดยต้องปฏิบัติตามคู่มือและแผนการควบคุมแล้ว ยื่นขอได้ที่ กรมทรัพย์สินทางปัญญา (Department of Intellectual Property (DIP)) 563 ถนนนนทบุรี ตำบลบางกะสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000 หมายเลขโทรศัพท์ 0-2547-4700 หรือ 0-2547-6004 หมายเลขโทรสาร 0-2547-6005 สายด่วน 1368 Facebook Page: GI Thailand WWW.ipthailand.go.th⁵

3.5 การจัดกิจกรรม (Activities) ต่างๆ ได้แก่ การจัดงานพิธีบวงสรวง การจัดกิจกรรมไหว้พระ การจัดกิจกรรมถวายพระราชกุศล การจัดกิจกรรมตามพิธีกรรมทางศาสนา การจัดกิจกรรมตามประเพณี เช่น

3.5.1 การจัดกิจกรรมประเพณีสงกรานต์ หัวข้อการจัดงานสงกรานต์ปีนี้ คือ “เกาะเกร็ดดินแดนแห่งการท่องเที่ยวปีที่ 20 ขอเชิญให้สถาบันกษัตริย์” ระหว่างวันที่ 13-16 เมษายน พ.ศ. 2560 การจัดงานในวันพฤหัสบดีที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2560 เวลา 9.30 น. เริ่มขบวนแห่ธงตะขาบสู่บริเวณหน้าศาลาควมณี ชาวบ้านจะร่วมกันทำทางหงส์ธงตะขาบจากผ้าตัดเป็นรูปธงผูกปลายไม้ ชาวบ้านจะตัดผมตนเองแล้วผูกไว้ที่ทางหงส์แล้วแห่ธงไปบริเวณหน้าศาลาควมณี เพื่อเฉลิมฉลองสร้างความร่วมมือเป็นสุขและเป็นพุทธบูชา เมื่อถึงหน้าศาลาควมณี ชาวบ้านจะสักการะพระเจดีย์ แล้วอัญเชิญธงตะขาบขึ้นสู่ยอดเสาหงส์พระภิกษุสงฆ์สวด ขยันโตเพื่อเป็นสิริมงคล เวลา 10.00 น. พระราชาญาณมงคล เจ้าอาวาสวัดปรมัยยิกาวาส เป็นประธานการจัดงาน เดินทางถึงเวทีการแสดง กรรมการจัดงานกล่าวรายงาน ประธานการจัดงานกล่าวเปิดงานและให้โอวาทพร้อมด้วยการตีฆ้อง 9 ครั้ง แล้วตามด้วยการแสดงรำมอญ ประกอบวงปีพาทย์มอญ บรรเลงเพลง 10 เพลงประกอบทำรำ 10 ท่า ก่อนรำผู้รำจะกราบหนึ่งครั้ง ตามด้วยการบรรเลงเพลงโหมโรง จากนั้นจึงเริ่มรำ และเมื่อรำจบก็กราบอีกครั้งเพื่อแสดงความเคารพ เวลา 12.00 น. การแสดงดนตรีลูกทุ่งมอญ ร้องเพลงพระราชนิพนธ์ภาษามอญ เวลา 14.00 น. เสวนา ประวัติชนชาติไทยเชื้อสายมอญบนเกาะเกร็ดและสถาบันกษัตริย์ที่เกี่ยวข้องคนไทยเชื้อสายมอญบนเกาะเกร็ดและการพัฒนาเกาะเกร็ด เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ปีที่ 20 ผู้เสวนาประกอบด้วย พระราชาญาณมงคล นายวัชรินทร์ โรจนพานิชย์ นายเฉลิมศักดิ์ ปาลา นายสุรศักดิ์ ชยการ โดยมีนายสุทร สุจริตฉันทน์ เป็นพิธีกร เวลา 16.00 น. ชาวเกาะเกร็ดแต่งชุดแฟนซีคนไทยเชื้อสายมอญถ่ายรูปกับนักท่องเที่ยวจำนวน 60 คน เครื่องแต่งกายของชาวมอญ ผู้หญิงจะนุ่งผ้าซิ่นยาวกรอมเท้า ไม่ได้ตัดเย็บเป็นถุง ป้ายทบไว้ด้านหน้าแล้วมัดเป็นปมไว้ที่เอว สวมเสื้อผ่าหน้าคอกลมแขนกระบอก แล้วเอาผ้าสไบพาดไหล่ หรือคล้องคอปล่อยชายให้ห้อยอยู่ข้างหน้าทั้งสองชาย ผมเกล้ามวยรัดด้วยกะหล่ำหรือปักปิ่นเงิน ส่วนฝ่ายชายสวมเสื้อคอกลมแขนยาวแค้ข้อศอก ผ่าหน้าติดกระดุม มีกระเป๋าดตรงเอวข้างละใบ นุ่งโสร่งสีพื้นทอเป็นลายตารางเล็กๆ ยาวกรอมเท้าป้ายทบมาด้านหน้าเหน็บปิ่นเป็นปมแน่นไว้ที่เอว พาดผ้าสองไหล่⁷ เวลา 17.00 น. การแสดงการละเล่น วัฒนธรรม ประเพณี เวลา 18.00 น. สวดมนต์ เวลา 18.45 น. ถวายความจงรักภักดี บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี การแสดงรำมอญ มีผู้รำมอญถวายจำนวน 89 คน จุดเทียนร่วมร้องเพลง “พ่อของแผ่นดิน” เวลา 19.30 น. ภาพยนตร์พระราชกรณียกิจ พ.ศ. 2545

การจัดงานในวันศุกร์ที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2560 เวลา 10.00 น. ขบวนแห่ข้าวแช่ของชาวเกาะเกร็ด ในตอนเช้าชาวบ้านจะเตรียมอาหารหุงข้าว เอาข้าวแช่ใส่หม้อดินเผาแห่ไปถวายพระที่วัด แล้วทำพิธีบูชานางสงกรานต์ นำข้าวแช่วางไว้บนศาลเพียงตาหน้าบ้าน มอบข้าวแช่แต่ญาติผู้ใหญ่ที่เคารพ รัก เวลา 12.00 น. การแสดงแม่ไม้มวยไทย เวลา 14.00 น. ปีพาทย์มอญ รำมอญ การละเล่นสะบ้ามอญ เพื่อเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้พบปะทำความรู้จักกัน พร้อมร้องรำทำเพลงประกอบด้วยเครื่องดนตรี เวลา 17.00 น. การแสดงการละเล่นของชนชาติไทยเชื้อสายมอญในอดีต การละเล่นเพลงระบำบ้านไกล เป็นการละเล่นพื้นบ้าน มีการร้องรำเล่นเพื่อความสนุกสนาน แบ่งเป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ฝ่ายชายสวมเสื้อคอกลม นุ่งโสร่งลอยชาย พาดผ้าสองไหล่ ฝ่ายหญิงสวมเสื้อแขนกระบอก นุ่งผ้าถุงสี คล้องคอด้วยผ้าสไบปล่อยชายให้ห้อยอยู่ข้างหน้าทั้งสองชาย นุ่งเรียงแถวหน้ากระดานอยู่คนละฝั่ง แต่หันหน้าเข้าหากัน ผู้เล่นฝ่ายชายหนึ่งคนจะนั่งบนครกตำข้าวที่คว่ำไว้ตรงกลางเวที หันหลังให้ฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงส่งตัวแทนคนหนึ่งตบพื้นให้เสียงดัง ผู้เล่นฝ่ายชายที่นั่งบนครกจะเป็นผู้ทายว่าใครเป็นคนตบ ถ้าทายถูก ผู้หญิงที่ตบพื้นก็ต้องออกมาร้องรำคู่กับฝ่ายชายที่กลางเวที คนที่อยู่รอบๆ คอยเป็นลูกคู่ปรบมือให้จังหวะ เวลา 18.00 น. สวดมนต์ เวลา 18.45 น. ฉายภาพยนตร์พระราชกรณียกิจรัชกาลที่ 9 เทปแสดง แสง สี เสียง ชาวเกาะเกร็ด ปี พ.ศ. 2546

การจัดงานในวันเสาร์ที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2560 เวลา 10.00 น. ร่วมถวายภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุสงฆ์ เวลา 12.00 น. การแสดงเพลงทะเลมอญ เพลงท้องถิ่นที่นิยมเล่นกันในวันสงกรานต์ เนื้อร้องและท่วงทำนองเป็นภาษามอญ บางตอนปนภาษาไทย เป็นการร้องโต้ตอบระหว่างชายหญิง บางครั้งเป็นการร้องเกี่ยวกัน บ้างก็ต่อปากต่อคำหรือขมกขมไม้ มีการรำประกอบ

เพลง เวลา 14.00 น. ขบวนแห่ผ้าไตรของชาวเกาะเกร็ด เวลา 15.00 น. พิธีสงฆ์พระภิกษุสงฆ์ เวลา 16.00 น. พิธีรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ เวลา 17.00 น. แข่งตระกร้อลอดบ่วง เวลา 18.00 น. สวดมนต์ เจริญพระพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ จำนวน 9 จบ บริเวณพระมหาธาตุเจดีย์ เพื่อถวายแด่สถาบันกษัตริย์ เวลา 18.45 น. ฉายภาพยนตร์พระราชกรณียกิจ รัชกาลที่ 9

การจัดงานในวันอาทิตย์ที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2560 เวลา 14.00 น. พิธีเปิดป้าย ศูนย์ปฏิบัติธรรม โดยท่านพระราชญาณมงคล เจ้าอาวาสวัดปรมัยยิกาวาส เวลา 15.00 น. บรรยายธรรม สนทนาธรรม เวลา 17.00 น. สวดมนต์ ทำวัตรเย็น ชาวบ้านร่วมกันทำบุญจัดขบวนแห่ผ้าหวนบรรจุขวด ถวายพระภิกษุสงฆ์และสามเณรทุกวัดไว้ฉันเวลากระหายน้ำ มีการปล่อยนกปล่อยปลาตามวัดต่างๆ รวมทั้งมีการตั้งโรงทานบริจาคขนมของว่างและน้ำดื่ม รวมทั้งขบวนการเล่นมอญรำ

3.5.2 การจัดกิจกรรมงานทำบุญกลางบ้านประจำปีศาลเสด็จพ่อห่มเกษแก้วชัยฤทธิ์ ณ ศาลพ่อปู่ชัยสิทธิ์ ในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 6 ซึ่งตรงกับวันพุธที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2560 กำหนดการ เวลา 8.00 น. ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ 9 รูป เวลา 12.00 น. รับประทานอาหาร เวลา 13.00 น. ร่วมพิธีทรงเจ้า พิธีกรรมรำเจ้า ถวายให้เจ้าพ่อห่มเกษแก้วชัยฤทธิ์ สถิตอยู่ที่ศาลพ่อปู่ชัยสิทธิ์ ศาลประจำชุมชน ผู้ร่วมพิธีเป็นสตรีที่ได้รับเชิญให้เป็นร่างทรง ก่อนรำ ร่างทรงจะต้องรับภาคเครื่องเช่น ได้แก่ ข้าวสวยหนึ่งถ้วย ไข่ต้มหนึ่งฟองวางบนข้าว ขนมต้มแดง ต้มขาว อย่างละถ้วย มะพร้าวอ่อนหนึ่งผล กล้วยหนึ่งหวี จัดใส่ถาด นำไม้เกี้ยวซึ่งทำจากไม้ไผ่อันเล็กๆ ยาวๆ มาหักเป็นรอยให้เป็นข้อ แต่ละข้อห่างกันครึ่งนิ้ว รอยข้อ หมายถึง จำนวนคนในบ้าน บ้านไหนคนมาก รอยข้อมากตาม หนึ่งข้อ หมายถึง หนึ่งคน นำไม้เกี้ยวไปปักบนทิวกล้วยในถาดชาวบ้านจะนำถาดไปวางไว้บนโต๊ะพิธี จัดหาผ้าม่วง ผ้าขาวม้า ผ้านุ่งทำจากผ้าไหมสวยๆ เตรียมไว้หลายๆ ชุด เพราะนอกจากเจ้าพ่อห่มแล้ว ยังมีพญานาคแต่งกายชุดสีเขียว เจ้าพ่อเจ้าแม่องค์อื่นๆ มาร่วมด้วย เมื่อเจ้าเข้าประทับร่างทรงแล้ว วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 6 ซึ่งตรงกับวันพุธที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2560 เสด็จเจ้าพ่อปู่ชัยสิทธิ์ประทับร่างทรงเวลา 13.35 น. ร่างทรงจะเลือกผ้านุ่งหรือสไบมาสวมทับชุด สวมแว่นกันแดด สุกบุญหรี ถือขวดเหล้า หลังจากนั้นก็จะรำดาบ โดยหยิบดาบที่วางอยู่ขึ้นมา แล้วรำไปรอบๆ รำไปหว่าก็หยิบไปหว่าขึ้นมา ใช้ปีพาทย์มอญบรรเลงเป็นช่วงสั้นๆ ไม่มีคำร้อง บรรเลงเพลงมอญโบราณ เพลงสาธุการ เพลงรำดาบ เพลงรำไปไม้ เพลงหาบกล้วย เพลงมหาฤกษ์ เพลงมหาชัย ในขณะที่รำเจ้าพ่อห่มจะเข้าประทับร่างทรง และเลือกสาว ๆ สวยๆ ให้ออกมารำ ร่างทรงต้องมารำถวายเจ้าพ่อเป็นประจำทุกปี เวลาเจ้าพ่อกลับ ร่างทรงจะล้มลง บรรพบุรุษของชาวมอญเกาะเกร็ดเคยอยู่ที่เมืองเมาะตะมะ มีความเคารพนับถือเจ้าพ่อห่มมาก เพราะเจ้าพ่อเป็นที่พึ่งทางใจและนำสิ่งที่ตั้งมาเป็นมงคลมาสู่ชีวิต ช่วยให้อยู่ดีกินดีมีความสุข ช่วยให้หายเจ็บหายป่วย เมื่อชาวมอญอพยพมาอยู่ที่เกาะเกร็ดจึงได้ตั้งศาลให้เจ้าพ่ออยู่ทางใต้ของวัดปรมัยยิกาวาส^๑

3.5.3 การจัดกิจกรรมวันอัฐมีบูชา พิธีทำบุญอัฐมีบูชา เป็นการทำบุญต่อเนื่องจากวันวิสาขบูชาจัดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ซึ่งตรงกับวันพุธที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 มีการเทศน์พระปฐมสมโพธิ จากนั้นจะมีการทำบุญเลี้ยงพระจนถึงวันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 ซึ่งตรงกับวันพฤหัสบดีที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นวันถวายพระเพลิงพระศพของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชาวบ้านเกาะเกร็ดจะจัดงานประเพณีอัฐมีบูชาในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 เพื่อเป็นการระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน ชาวมอญจะไปทำบุญและถวายน้ำสรงที่โคนต้นโพธิ์ตามวัดแทนถวายน้ำสรงพระสรีระ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมวันอาสาฬหบูชา ซึ่งตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ตรงกับวันเสาร์ที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 การจัดกิจกรรมวันเข้าพรรษา และประเพณีเจ้าภาพกัณฑ์เทศน์ทุกวันพระตลอดไตรมาสเข้าพรรษา ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งตรงกับวันอาทิตย์ที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ชาวบ้านจะหล่อเทียนพรรษาและแห่เทียนพรรษาไปถวายตามวัดต่างๆ รวมทั้งผ้าอาบน้ำฝน

3.5.4 การจัดกิจกรรมตักบาตรน้ำผึ้ง ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ในวันนี้ตามวัดต่างๆ ในเกาะเกร็ดจะนำภาชนะหรือบาตรมาตั้งเรียงรายสำหรับให้สาธุชนที่มาทำบุญที่วัดใส่น้ำผึ้ง เมื่อชาวบ้านทำบุญถวายอาหารแด่พระสงฆ์และสามเณร

เรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านก็จะตักบาตรน้ำผึ้งพร้อมกับข้าวต้มลูกโยนทอดด้วยใบมะพร้าวหรือใบพงให้พระสงฆ์รับประทานจิ้มกับน้ำผึ้งหรือให้พระสงฆ์นำน้ำผึ้งไปสมยาสมุนไพรปั้นเป็นยาลูกกลอน

3.5.5 การจัดกิจกรรมวันปวารณาออกพรรษา ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 พุทธศาสนิกชนมีความเชื่อว่าเป็นวันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จลงมาจกสวรรค์ชั้นดาวดึงส์กลับสู่โลกมนุษย์ ประเพณีตักบาตรเรือ ตักบาตรพระร้อย ที่หน้าวัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหาร ชาวบ้านเกาะเกร็ดมาร่วมกันตักบาตรเรือที่ริมหน้าวัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหารตั้งแต่เช้ามีด พระสงฆ์จำนวนนับร้อยจากวัดต่างๆ จะนั่งเรือที่ประดับตกแต่งอย่างสวยงามด้วยดอกไม้ ใบไม้ เรือจะทยอยมารับบาตรที่เสลภา เมื่อเรือเดินทางกลับหมดแล้ว ชาวบ้านจะร่วมกันร้องเพลงพื้นบ้านกันที่หน้าวัด หรือลอยเรือเล่นเพลงเรือ โดยเฉพาะเพลงเจ้าขาว ในวันนี้มีการแข่งเรือ ตอนดึกมีการเล่นดอกไม้ไฟตามท่าน้ำหน้าวัดหรือท่าน้ำหน้าบ้าน

3.5.6 การจัดกิจกรรมประเพณีตักบาตรดอกไม้และตักบาตรเทโว ในวันออกพรรษาหลังจากพิธีตักบาตรเรือในตอนเช้าแล้ว ชาวบ้านจะจัดพิธีตักบาตรดอกไม้ ประเพณีนี้เป็นการจำลองเหตุการณ์ในพระพุทธประวัติตอนพระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจกเทวโลกหลังจากโปรดพุทธมารดาที่เมืองสังกัสสะ กษัตริย์ และชาวเมืองต่างพากันมาถวายดอกไม้และเครื่องสักการบูชา ในวันนั้นชาวบ้านจะจัดสำหรับอาหารคาวหวานไปถวายพระที่วัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหาร ชาวบ้านจากหมู่บ้านต่างๆ จะจัดสำหรับอาหารคาวหวานบ้านละชุดมาถวายพระสงฆ์จากวัดต่างๆ ที่มาร่วมพิธีปวารณาออกพรรษา ก่อนพิธีพระจะฉันเพลกันบนศาลาการเปรียญ เมื่อพระสงฆ์ฉันเพลเสร็จแล้ว ชาวบ้านก็จัดขบวนแห่อัญเชิญพระพุทธรูปและหนังสือพระธรรมอันเก่าแก่ของวัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหารนำขบวนพระสงฆ์ลงจากศาลาการเปรียญ เดินไปตามทางที่จัดเตรียมปูเสื่อไว้อย่างดี เพื่อไปร่วมพิธีปวารณาออกพรรษาในพระอุโบสถ ระหว่างทางเดินมีชาวบ้านนั่งเรียงรายสองข้างทาง นำดอกไม้รูปเทียนที่จัดใส่ถาดหรือพานใส่ลงในยามของพระสงฆ์ตั้งแต่บันไดศาลากลางเปรียญไปจนถึงบันไดเข้าพระอุโบสถ จากนั้นชาวบ้านจะมารวมกันที่หน้าพระอุโบสถ ร่วมกันทำพิธีขอมาพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์

3.5.7 การจัดกิจกรรมประเพณีทำบุญตักบาตรทางน้ำในเทศกาลทอดกฐิน ในตอนค่ำชาวบ้านชายหญิงจะมารวมตัวกันลงเรือลำใหญ่ บรรจุกะบุงบั้งที่ ภาชนะต่างๆ ที่เตรียมไว้สำหรับใส่ข้าวสาร ที่หัวเรือมีตะเกียงเจ้าพายุสำหรับให้แสงสว่างกลางลำเรือมีเครื่องดนตรีเพื่อใช้บรรเลงประกอบเวลาเรือเจ้าขาวซึ่งเป็นเพลงเรือพื้นบ้านเก่าแก่ของชาวมอญเกาะเกร็ด ชาวบ้านจะพายเรือไปตามหมู่บ้านเรือนริมน้ำ เมื่อถึงบันไดบ้านใคร ก็ร้องเพลงเชิญชวนให้เจ้าของบ้านผู้มีจิตศรัทธามาร่วมทำบุญด้วยกัน เมื่อเจ้าของบ้านทำบุญแล้ว จะร้องเพลงให้พรแก่เจ้าของบ้าน จากนั้นก็พายเรือไปยังบ้านอื่นต่อไป เรือเจ้าขาวจะออกบอกบุญครวลหลายคืน รับประทานอาหาร ข้าวของต่างๆ ไม่ว่าจะข้าวสาร ผลหมากรากไม้ต่างๆ ได้พอทอดกฐินแล้วก็จะหยุดบอกบุญการจัดกิจกรรมประเพณีทำบุญตักบาตรทางน้ำ ซึ่งตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เริ่มตั้งแต่เช้าตรู่เมื่อพระอาทิตย์ขึ้น ชาวมอญเกาะเกร็ดจะตกแต่งเรือสำหรับให้พระภิกษุสงฆ์และลูกศิษย์วัดประมาณ 20 คนจากวัดต่างๆ พายเรือขนาดใหญ่ออกไปรับบิณฑบาตตามบ้านเรือนของคนมอญที่อยู่สองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และร้องรำทำเพลงดังไปทั่วท้องน้ำสนุกสนานครื้นเครง เมื่อพายเรือไปจนครบทุกหมู่บ้านก็จะกลับวัด

3.5.8 การจัดกิจกรรมประเพณีลอยกระทง ในคืนวันเพ็ญ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ชาวบ้านจะจัดงานลอยกระทงกันที่วัดปรมย์ยิกาวาส ทำกระทงใส่ดอกไม้ รูปเทียน แล้วนำมาลอยในแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นการขอมาพระแม่คงคา เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ชาวบ้านจะเอาเส้นผมหรือเหรียญเงินใส่ลงไปในกระทงไปด้วยเพื่อเป็นการลอยทุกข์โศก สิ่งชั่วร้ายให้ไหลตามน้ำไป

3.5.9 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มอาชีพสหกรณ์ศิลปประดิษฐ์ เป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านมุสลิมในหมู่ที่ 3 ของตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เรียนรู้การทำผ้าบาติก จักสานตะกร้า ดอกไม้โยบัว และร้อยลูกปัดด้วยเชือกเทียน โดยมีคุณลัดดา วันยาเล ประธานกลุ่มอาชีพสหกรณ์ศิลปประดิษฐ์ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิก

การจัดตั้งกลุ่มโดยคุณลัดดา วันยาเล ประธานกลุ่มอาชีพสหกรณ์ศิลปะประดิษฐ์ ได้ไปเรียนวิชาชีพที่ศูนย์ฝึกอาชีพที่วัดบางพลัดเมื่อปี พ.ศ. 2547 แล้วนำมาสอนต่อให้ชาวบ้านในชุมชน มีหน่วยงานให้งบประมาณซื้ออุปกรณ์ให้สอนต่อชาวบ้านในชุมชน ทำผ้าบาติกผ้าใยบัว เมื่อทำเสร็จแล้วก็ไม่รู้ว่าขายที่ไหน ประธานกลุ่มก็เปิดบ้านของตนเองให้คณະนักท่องเที่ยวขึ้นชมบ้านและเลือกซื้อสินค้าได้ตามใจชอบ ผลที่ได้จากการรวมกลุ่ม คือ มีการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้ชาวบ้านภายในกลุ่ม แม่บ้านที่ว่างงานไม่มีอะไรทำหลังจากที่ส่งลูกไปโรงเรียนแล้ว เป็นการสร้างความเข้มแข็ง ชาวบ้านได้พูดคุยกัน เกิดความสามัคคีขึ้นภายในชุมชน ชาวบ้านมีอะไรก็มาแลกเปลี่ยนกัน ความรู้ที่ชาวบ้านได้มาก็ร่วมพูดคุยและแก้ปัญหาด้วยกัน

ชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ การทำผ้าบาติกระบายสี (Painting Batik) สินค้าขึ้นชื่อของกลุ่มอาชีพสหกรณ์ศิลปะประดิษฐ์ การทำผ้าบาติกลายเขียนระบายสีเป็นการพัฒนามาจากการย้อมสีมาเป็นการระบายสีด้วยฟู่กันโดยใช้เทคนิคการเขียนเทียนด้วยสีเขียน ปากกาเขียนเทียน (Tjanting) เพื่อสร้างลวดลายและใช้เป็นตัวกันสี ในส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสีซ้ำ อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ ดินสอดำร่างแบบ 4B ราคา 18 บาท หรือ 6B ราคา 20 บาท ปากกาเขียนเทียน (Tjanting) แท่งละ 120 บาท ฟู่กัน ใหญ่เบอร์ 12 กลางเบอร์ 8 หม้ออลูมิเนียมและเตาสำหรับต้มเทียน เทียนไข ก้อนละ 35 บาท ผ้าบาติกเมตรละ 80 บาท สีขวดละ 50 บาท กรอบไม้ขนาด 15 X 15 นิ้ว ราคา 100 บาท น้ำยาเคลือบผ้าโซเดียมซิลิเกต อุปกรณ์ต้มผ้า วิธีทำ ซึงผ้าบนกรอบไม้ ผ้าที่ใช้ต้องแห้งไม่เปียกชื้น การร่างภาพ ใช้ดินสอดำ 4B หรือ 6B ร่างแบบภาพเอง ลอกแบบภาพสำเร็จรูป การลงเส้นเทียน เมื่อร่างแบบภาพเสร็จแล้วก็จะลงเทียนตามเส้นดินสอดำที่ได้ร่างลวดลายไว้ น้ำเทียนจะคอยปิดกันสีส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสี น้ำเทียนที่ใช้ต้องมีอุณหภูมิพอเหมาะไม่ร้อนหรือเย็นจนเกินไป ถ้าร้อนเกินไปเส้นเทียนจะพองกระจาย หรือถ้าเย็นเกินไปน้ำเทียนจะไม่ซึมลงผ้า ทำให้กันสีไม่ได้ เวลาร่างเส้นเทียนต้องไม่กดแรงจนเกินไปเพราะจะทำให้ผ้าไหม้ไหมล่อน ถ้าหากปากกาเขียนเทียนอุดตัน มีเศษฝุ่นผงสิ่งสกปรกตกค้าง ก็ให้เอาเข็มแทงเข้าไปที่ปลายท่อปากกาเขียนเทียนขณะที่ร้อน ดึงเข้าดึงออกสองสามครั้ง น้ำเทียนก็จะไหลตามปกติ การระบายสีผ้าบาติก ใช้ฟู่กันทาบระบายสีเหมือนการระบายสีน้ำลงบนกระดาษ สีที่ระบายบนผ้าจะซึมเร็วกว่าที่ระบายลงบนกระดาษ สีที่ใช้ผสมกันได้ตามทฤษฎีสีเพื่อให้เกิดสีใหม่ หรือใช้วิธีระบายทับสีเดิมจะเกิดสีใหม่ สีที่ใช้ถ้าผสมน้ำมากจะได้สีอ่อนจาง ถ้าผสมน้ำน้อยจะได้สีเข้มสดใสหลังจากวาดเสร็จให้เก็บผ้าไว้ในที่ร่มจนแห้งสนิท อย่าเอาผ้าออกไปตากแดดตากลม และไม่ให้อุณหภูมิ เพราะจะเกิดรอยต่างบนผ้า การเคลือบผ้าบาติก ผ้าบาติกผืนเล็กใช้แปรงทาบน้ำยาเคลือบโซเดียมซิลิเกต 1 ส่วน ผสมน้ำ 1/5 ส่วน ทาลงบนผ้าได้ทันที ส่วนผ้าบาติกผืนใหญ่ให้ใช้ลูกกลิ้งหรือที่เซ็ดกระຈกกลิ้งน้ำยาแล้วกลิ้งลงบนผืนผ้า หรือจุ่มผ้าลงไปในกะละมังน้ำยาเคลือบแล้วบิดผ้าเอาน้ำยาออก ทิ้งไว้ให้จนแห้ง การล้างสีส่วนเกินออกจากผ้าบาติก เอาผ้าบาติกซักในน้ำสะอาดหลาย ๆ ครั้ง จนกว่าสีส่วนเกินจะออกหมด การต้มเอาเทียนออก เอากระทะหรือปิ้งใส่น้ำเปล่าตั้งไฟต้มจนเดือด จากนั้นเอาผ้าบาติกจุ่มลงในกระทะ ใช้ไม้กวาดผ้าไปมาแล้วยกผ้าขึ้นลงหลาย ๆ ครั้ง จากนั้นเอาไปต้มต่อในน้ำสบู่หรือน้ำผสมผงซักฟอกเพื่อล้างเอาเทียนออกให้หมดแล้วค่อยล้างในน้ำสะอาด เอาผ้าไปผึ่งให้แห้ง นักท่องเที่ยวที่สนใจร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์การทำผ้าบาติกระบายสี สถานที่เรียนบ้านผ้าบาติก ติดต่อคุณลัดดา วันยาเล 53/1 หมู่ 3 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 หมายเลขโทรศัพท์ 0-2960-8204 และ 08-7011-7998 เวลาอบรม แล้วแต่นัดหมาย

3.6. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Facilities)

3.6.1 ด้านที่พักบนเกาะเกร็ด (Koh Kred Home Stay) ได้แก่ ไต้ง โสมสเดย์ บ้านพักบนเกาะเกร็ด ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 เป็นบ้านสวน 4 หลัง ท่ามกลางธรรมชาติอันสงบร่มรื่น สะอาดปลอดภัย มีบริการอาหารและเครื่องดื่ม กาแฟ น้ำผลไม้ สามารถติดต่อเข้าพักได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 08-5022-1733, 08-1618-1852 e-mail: moji-o@hotmail.com เกาะเกร็ดชมฟ้า โสมสเดย์ ติดต่อเข้าพักได้ที่หมายเลขโทรศัพท์ 08-3616-8086, 0-2960-8086

3.6.2 บริการจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก มีการหาช่องทางการจัดจำหน่าย (Distribution) สถานที่ติดต่อ นางสุนีย์ ดิขสง่า ประธานกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ตั้งอยู่เลขที่ 116 หมู่ 1 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 และนายสุรรัตน์ บัวหิรัญ ประธานกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เกาะเกร็ด หมู่ 1 บ้านบัวเงิน Kokred Pottery Handicraft Group Ban Moo 1 Buangern) ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 63 หมู่ 1 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 หมายเลขโทรศัพท์ 0-2960-8589 มือถือ 08-1867-9522 เว็บไซต์: www.thaitambon.com อีเมล: suratbuahiran@gmail.com⁹

3.6.3 บริการร้านอาหารและเครื่องดื่ม เช่น ศาลาขายอาหาร เช่น ท่อหมก ก๋วยเตี๋ยวน้ำ น้ำดื่ม ร้านกาแฟ บ้านเลขที่ 1 ขายเครื่องดื่มน้ำชา กาแฟ ร้านป่าสุน ขายขนมหวาน สาหริ่ม ก๋วยเตี๋ยวหลอด ร้านขนมหวานคุณยุพิน ขายขนมจำมกฏ ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ขนมใส่ไส้

3.6.4 บริการจัดการแสดง โขน มวยไทย บริการให้เช่ารถจักรยานรอบเกาะราคาคันละ 40 บาท บริการห้องสุขา บริการที่ขายของกราบไหว้บูชาพระ บริการตู้กดเงินสาธารณะ (ATM) ที่หน้าหอไทยนิทัศน์ พิพิธภัณฑ์วัดปรมัยยิกาวาส บริการตู้เติมเงิน บริการมีตู้น้ำกรองกดยอดเหรียญลิตรละบาท ร้านรับซ่อมเสื้อผ้า บริการสอนเสริมภาษาต่างประเทศ สถานที่จอดรถยนต์มอเตอร์ไซด์ที่ลานอาหารข้างวัดฉิมพลี

3.6.5 บริการการจัดเวทีแสดงหน้าวัดปรมัยยิกาวาสสำหรับจัดการแสดงในช่วงวันสำคัญ เช่น ช่วงเทศกาลสงกรานต์ รวมทั้งการจัดเวทีแสดงหน้าวัดไผ่ล้อมสำหรับจัดการแสดงทางด้านวัฒนธรรม เช่น รำมอญ รำทะแยมอญ¹⁰ ทุกวัน เวลา 13:00 น.

3.6.6 ศูนย์ข้อมูล (Information) เรือนำเที่ยว ท่าเรือวัดปรมัยยิกาวาสเกาะเกร็ด ติดต่อคุณจุม หมายเลขโทรศัพท์ 0-1845-3800 ท่าเรือวัดป่าฝ้าย ที่เกาะเกร็ด ติดต่อยายเล็ก หมายเลขโทรศัพท์ 0-2960-9600 ศูนย์สุขภาพเกาะเกร็ด (ศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุ) หมู่ 3 หมายเลขโทรศัพท์ 0-2960-8191 หมู่ 5 หมายเลขโทรศัพท์ 0-2584-2425 ทวีร์ชมสวนผลไม้ ติดต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด หมายเลขโทรศัพท์ 0-2960-9063 ติดต่อคุณฉลุย หมายเลขโทรศัพท์ 0-2960-8131 จัดงานเทศกาลหรือขายสินค้า ติดต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด หมายเลขโทรศัพท์ 0-2960-9063 ติดต่อวัดปรมัยยิกาวาส หมายเลขโทรศัพท์ 0-2584-5120 มีคฤหะที่ท้องถิ่น ติดต่อคุณพิศาล บุญผูก หมายเลขโทรศัพท์ 0-2584-5086 ติดต่อคุณสุรฉัตร ชยากรณ์ หมายเลขโทรศัพท์ 0-1811-4056 ติดต่อยุวมัคคุเทศก์ โรงเรียนวัดปรมัยยิกาวาส หมายเลขโทรศัพท์ 0-2584-5120

4. สรุปผลและอภิปรายผล

4.1 สรุปสาระสำคัญ

ชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม เอกลักษณ์ท้องถิ่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ บรรยากาศ บ้านเรือน การแสดง การละเล่น เรื่องเล่า คติความเชื่อ ตำนาน การสร้างสรรค์ และสื่อ มีการสร้างเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีในชุมชน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ การมีส่วนร่วมตัดสินใจร่วมคิดร่วมทำของชาวบ้าน มีการจัดประชุมฟื้นฟูประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม การซ่อมแซมบำรุงรักษาอาคารบ้านเรือน ชาวบ้านในชุมชนมีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มศิลปะประดิษฐ์ สร้างงานสร้างอาชีพ ทำให้กลุ่มแม่บ้านมีอาชีพหลักและมีรายได้จุนเจือครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง ความใส่ใจในทุกรายละเอียด ประกอบกับการคิดค้นผลิตภัณฑ์ และการออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ลายเจดีย์เอียง ทำให้ผ้าบาติกของกลุ่มได้รับการคัดสรรให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product) และกลายเป็นสินค้าขึ้นชื่อที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือน

เกาะเกร็ดอยากซื้อกลับบ้าน เพิ่มจากรายได้ประจำ นอกจากชาวบ้านจะมีการรวมกลุ่มอาชีพผลิตผ้าบาติกของเกาะเกร็ดแล้ว ยังมี การจัดตั้งกลุ่มของคนในหมู่ที่ 3 เป็นกลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มผลิตผ้าบาติก อันเป็นแหล่งเงินออมและเงินทุนเพื่อช่วยเหลือกันเองใน ชุมชน ถือเป็นทุนทรัพย์ในการประกอบอาชีพหรือเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของคนในพื้นที่ด้วย โดยสมาชิกต้องฝากเงินทุกวันที่ 5 ของเดือน ขั้นต่ำเดือนละ 100 บาท แล้วเมื่อครบหนึ่งปี ก็สามารถกู้ยืมเงินได้ในจำนวน 5,000 บาท พร้อมกำหนดกรอบการผ่อนชำระเดือนละ 500 บาท หากแต่จำเป็นต้องจ่ายเงินค่าบำรุงเพิ่มเติมจากเงินต้นเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายภายในกลุ่มเดือนละ 60 บาท นอกจากนี้มีพัฒนาผลิตภัณฑ์ถุงผ้าบาติกกริชโลกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อลดปริมาณขยะจากการใช้ถุงพลาสติกครั้งเดียวแล้วทิ้งไป

4.2 การวิจารณ์ผล

4.2.1 การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน การมีส่วนร่วม การตัดสินใจของชาวบ้านในชุมชน ในเชิงการเรียนรู้ การทดลอง และประสบการณ์ที่ชุมชนได้รับ ชุมชนมีโอกาสใช้สิทธิ์ความเป็นเจ้าของพื้นที่กำหนดทิศทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนด้วยตนเอง กำหนดและจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว และที่สำคัญสามารถสร้างสรรคกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยตนเองและเป็นเครื่องมือในการรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากท่องเที่ยวในชุมชน

4.2.2 การจัดการภูมิสถาปัตยกรรม (Geography-Architecture) ชาวเกาะเกร็ดได้อนุรักษ์เก็บรักษาเตาเผาโบราณ ไม่รื้อทิ้ง ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ได้ศึกษา และยังทำให้รู้ว่ามีการทำเครื่องปั้นดินเผาขึ้นที่เกาะเกร็ดนี้มาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว แต่ก็น่าเสียดายที่เตาเผาโบราณจำนวนมากถูกรื้อทิ้งไป เพราะยังเห็นเป็นเนินดินที่เป็นซากอิฐหลายแห่ง บางแห่งกลายเป็นที่ตั้งบ้านเรือนในปัจจุบันไปแล้วก็มี ศูนย์ผลิตเครื่องปั้นดินเผาบางแห่งรื้อฟื้นขึ้นมาผลิตกันใหม่ ในช่วงที่ทางการได้ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวเกาะเกร็ด หลังจากหยุดผลิตมานาน เพราะไปประกอบอาชีพอื่น จัดทำป้าย “ศูนย์เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด” ติดไว้หน้าโรงปั้นทุกโรงนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่บ้านเรือนของชาวมอญ ชิมอาหารมอญท้องถิ่น ทอดมันหน่อกะลา

4.2.3 เกาะเกร็ดได้พัฒนาตนเองจนได้เป็น หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว “ต้นแบบ” ภาคกลาง ตั้งแต่ปี 2549 กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยซึ่งมีบทบาทในการขับเคลื่อนหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกันคิด วิเคราะห์ความพร้อมในการเป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว สนับสนุนให้หมู่บ้านที่มีความพร้อม ร่วมกันพัฒนาตามแผนชุมชนที่กำหนด อันจะส่งผลให้ชุมชนมีรายได้ที่ยั่งยืน เสริมศักยภาพให้หมู่บ้าน มีขีดความสามารถในการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน หมู่บ้านได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว ต้องมีความพร้อมในการพัฒนา 4 ด้าน (4 P) ดังนี้คือ ด้านสถานที่ (Place) ต้องมีศักยภาพ สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) มีสินค้า OTOP ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น ด้านการอนุรักษ์ (Preserve) มีทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมประเพณี ด้านประชาชน (People) มีผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ ประชาชนมีความรักและความสามัคคีกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ที่จะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้

4.2.4 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อผู้คนในชุมชนทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับอันเป็นการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน นำมาซึ่งผลประโยชน์ที่เป็นธรรมมากขึ้น พร้อมกับสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวและชุมชนได้ร่วมกันจัดการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อชุมชนทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านเน้นเรื่องความประหยัด ใช้ของที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การใช้กระถางใบตอง ชามกะลามะพร้าว หม้อและชามดินเผา เป็นภาชนะใส่อาหารและขนมแทนถุงพลาสติก หรือกล่อง สอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในเรื่อง การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ชาวบ้านในชุมชนเกาะเกร็ด ชาวบ้านได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา และการระบุเหตุของปัญหาอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกด้านด้วยตนเอง ชาวบ้านที่เป็นแม่บ้านเมื่อส่งลูก ๆ ไปโรงเรียนในตอนเช้าแล้ว ไม่มีอะไรทำ ก็จะมาใช้เวลาวางผักอาชีพและผลิตผลงานออกมาก็สามารถนำงานสร้างสรรค์ของตนเองมาวางขายที่ร้านค้าของสหกรณ์ได้ เด็ก ๆ ในชุมชนได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มาเรียนรู้วิชาชีพเชิงสร้างสรรค์และหารายได้เสริม เพื่อเป็นทุนการศึกษา ชาวบ้านมีความสามัคคี ผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีความสามารถในด้านบริหารจัดการด้านอาชีพของคนเกาะเกร็ดแห่งนี้ สะท้อนให้เห็นภาพความเข้มแข็งของชุมชนพึ่งตนเอง ด้วยการระดมความคิดเห็น ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน อาศัยหลักประชาธิปไตยเป็นแกนกลาง แล้วยึดหลักการมีส่วนร่วมของชาวบ้านมาเป็นจุดแข็งต่อยอดการบริหารตนเองในพื้นที่

นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้สัมผัสกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น อาหาร ธรรมชาติ ประเพณี ศิลปะ ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ ผู้สอนมีความรู้กระตือรือร้นที่จะถ่ายทอดประสบการณ์แก่ผู้เข้าชมในบรรยากาศที่ผ่อนคลายเป็นกันเอง ผู้เรียนรู้รู้สึกสนุกสนานมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติทำจริง และได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน กิจกรรมที่สร้างสรรค์ประสบการณ์จัดขึ้นเป็นแบบกลุ่มเล็กหรือแบบตัวต่อตัวที่บ้านหรือสถานที่ทำงานของผู้สอน ผู้เรียนจะได้มีโอกาสสังเกตว่าผู้สอนมีความเป็นอยู่อย่างไร นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสค้นหาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ภายในตัวเอง การจัดอบรมมีลักษณะไปลองชิมอาหารหรือเครื่องดื่ม ทดลองเรียน และได้ใกล้ชิดกับคนท้องถิ่นมากขึ้น นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสพูดคุยสนทนากับผู้สอนในเรื่องอื่นๆ เป็นความเพลิดเพลิน นอกเหนือจากกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติ และเป็นการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนมากกว่าการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น เพราะใช้สถานที่ที่มีอยู่แล้วคือบ้านหรือสถานที่ทำงานของผู้สอน

ผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจ ชาวบ้านในชุมชนมีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มศิลปะประดิษฐ์ เป็นการสร้างงาน สร้างเงิน ทำให้กลุ่มแม่บ้านมีอาชีพหลักและมีรายได้จุนเจือครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง ความใส่ใจในทุกรายละเอียด ประกอบกับการคิดค้นผลิตภัณฑ์และการออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ลายเจดีย์เอียง ทำให้ผ้าบาติกของกลุ่มได้รับการคัดสรรให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product) และกลายเป็นสินค้าขึ้นชื่อที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนเกาะเกร็ดอยากซื้อกลับบ้าน เพิ่มจากรายได้ประจำ นอกจากชาวบ้านจะมีการรวมกลุ่มอาชีพผลิตผ้าบาติกของเกาะเกร็ดแล้ว ยังมีการจัดตั้งกลุ่มของคนในหมู่ที่ 3 เป็นกลุ่มออมทรัพย์ของกลุ่มผลิตผ้าบาติก อันเป็นแหล่งเงินออมและเงินทุนเพื่อช่วยเหลือกันเองในชุมชน ถือเป็นทุนทรัพย์ในการประกอบอาชีพหรือเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของคนในพื้นที่ด้วย โดยสมาชิกต้องฝากเงินทุกวันที่ 5 ของเดือน ขั้นต่ำเดือนละ 100 บาท แล้วเมื่อครบหนึ่งปี ก็สามารถกู้ยืมเงินได้ในจำนวน 5,000 บาท พร้อมกำหนดกรอบการผ่อนชำระเดือนละ 500 บาท หากแต่จำเป็นต้องจ่ายเงินค่าบำรุงเพิ่มเติมจากเงินต้นเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายภายในกลุ่มเดือนละ 60 บาท

ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ลดใช้ถุงพลาสติกซึ่งเป็นบรรจุภัณฑ์ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย มีอายุการใช้งานสั้น แต่อายุการย่อยสลายยาวนานถึง 450 ปี ด้วยต้นทุนที่ไม่สูงมากและสามารถผลิตได้ครั้งละมาก ๆ จึงเป็นเหตุให้ใช้อย่างไม่เสียดาย ส่วนใหญ่ใช้เพียงครั้งเดียวก็ทิ้ง และด้วยรูปแบบในการบริโภคที่เน้นความสะดวกสบายเป็นหลัก เป็นเหตุให้มีขยะจากถุงพลาสติกเพิ่มมากขึ้นทุกวัน ขยะถุงพลาสติกเหล่านี้จะถูกนำไปฝังกลบรวมกับขยะมูลฝอยทั่วไป ซึ่งจะใช้พื้นที่ในการฝังกลบมากกว่าขยะมูลฝอยประเภทเศษอาหารประมาณสามเท่า หรือหากนำไปเผาทำลาย ก็จะเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างมาก เราจึงควรรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติก นอกจากจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บขยะแล้ว ยังช่วยลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซที่ก่อให้เกิดภาวะเรือนกระจกซึ่งทำให้เกิดภาวะโลกร้อน หากเราช่วยกันลดถุงพลาสติกลงคนละ 1 ใบต่อวันใน 1 ปี เราจะสามารถลดถุงพลาสติกได้ถึง 24,455 ล้านใบ เราสามารถช่วยชีวิตสัตว์ให้รอดตายเนื่องจากกินถุงพลาสติกได้หลายแสนตัว

คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันออกแบบและผลิตถุงผ้าบาติกกรีทโลกแทนการใช้ถุงพลาสติก เพื่อช่วยกัน รณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติก นอกจากจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บขยะแล้ว ยังช่วยลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซที่ก่อให้เกิดภาวะเรือนกระจกซึ่งทำให้เกิดภาวะโลกร้อน การท่องเที่ยวมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดปริมาณขยะจำพวกพลาสติก ให้ผู้คนไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านเองหรือนักท่องเที่ยวให้หันมานิยมการใช้ถุงผ้าบาติกกรีทโลกของชาวเกาะเกร็ดแทนการใช้ถุงพลาสติก เป็นการช่วยลดขยะบนเกาะ

5. กิตติกรรมประกาศ

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดินปี พ.ศ. 2560 (โครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

6. เอกสารอ้างอิง

- [1] สุรศักดิ์ ชยากร, 2542, เกาะเกร็ด, วัดปรมัยยิกาวาส.
- [2] ปราณี กล้าส้ม, 2556, “เรื่องเล่าชาวเกาะเกร็ด: ยายปรุงครุสอมมอญรา,” เมืองโบราณ, 39(1), 151-156.
- [3] พิศาล บุญผูก, 2553, เครื่องปั้นดินเผาบนทบุรี, โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการแก่สังคม สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [4] กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2547, เอกสารเผยแพร่หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว “ต้นแบบ” ภาคกลาง: บ้านลัดเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.
- [5] สัมภาษณ์ภรรยาคุณสุรัตน์ บัวหิรัญ ประธานกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด หมู่ 1 บ้านบัวเงิน เมื่อวันศุกร์ที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2560.
- [6] พิศาล บุญผูก, 2556, “ปีพาทย์มอญและเพลงมอญที่ใช้บรรเลงในพิธีงานมงคล,” วารสารไทยคดีศึกษา, 10(2), 197-232.
- [7] อลิสา รามโกมุท, 2558, วิธีชีวิตชาวมอญเกาะเกร็ด: เต่าเผาโบราณ, สำนักงานวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- [8] อลิสา รามโกมุท, 2558, วิธีชีวิตชาวมอญเกาะเกร็ด: เต่าเผาโบราณ, สำนักงานวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- [9] สัมภาษณ์ภรรยาคุณสุรัตน์ บัวหิรัญ ประธานกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด หมู่ 1 บ้านบัวเงิน เมื่อวันศุกร์ที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2560.